Przesyłka opłacona ryczałtem.

№ 30 Пятніца, 3-га Кастрычніка 1924 г. Год I.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць тры разы ... ь. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц ...
За граніцу ўдвая да...

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская вул. дом № 4.
(Wilno, Ludwisarska 4). Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз.
Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак за радок пэтыту: на 1 стар. — 15 гр., у тэксьце — 10 гр., на апош. стар. — 5 гр.

Пара ацьверазець.

Што дзень, дык усё болей чытаем аб росьце бандытызму. Кожны пасвойму стараецца вытлумачыць яго прычыны.

Выйшаўшая першым нумарам на зьмену „Сына Беларуса“, газэта нейкага невядомага беларуса Антона Войціка — „Сялянская Праўда“, як відаць, заводзіць на сваіх шпальтах заўсёдную рубрыку — „бандытызм“. Газэце гэтай ня страшна тое, што дзеецца.

Шовіністычны ультра - польскі „Dziennik Wileński“ стараецца супакоіць сваіх чытачоў, што бандыцкія напады саўсім замежнае зьявішча і што беларускі селянін — гэта такое божае цялятка, якое ўсё можа зносіць да бесканечнасьці.

І ў той час, як староньнікі „Сялянскай Праўды“ ды яшчэ й „истины“ гатовы прыдаць толькі палітычнае значэньне дзікім праявам нашага краёвага жыцьця, польскі нацыяналізм гатоў спакойна спаць.

А Урад стараецца навясьці цішыню й парадак чыста-паліцэйскімі мерамі.

Здарэньне ў ваколіцах Луніна перайшло ўсякую меру.

Аднак-жа, мы пераконаны, што ўхіліцца ад падобных нячуваных выпадкаў пры помачы аднаго толькі ўзмацненьня паліцэйскага апарату наўрад ці можна.

Аб гэтым, нарэшце, чуваць галасы і з польскіх болей цьвярозых лагераў. Перадавая польская прэса шчыра пачынае прызнавацца да грахоў, нарobленых у нашым краі цераз нацыяналістычны, нязгодны з конституцыйнымі прынцыпамі, кірунак унутранай польскай палітыкі.

Чуваць галасы й аб тым, што ў шмат якіх бандыцкіх нападах праглядае палітычная падкладка.

І проці гэтага нічога сказаць няма. Калі-б край жыў здаровым палітычным жыцьцём, дык ці-ж само насяленьне не патрапіла-б выключыць усякую магчымасьць *палітычнага* бандытызму?

Мы ўжо раз выказаліся і можам сьмела паўтарыць, што бандытызм разглядаем, як такі, лічым яго зьявішчам ненармальным і верым, што зьнікне ён тады, калі ў барацьбу з ім будзе уцягнена само насяленьне. А ўцягнуць гэтае насяленьне ў барацьбу з бандытызмам можна толькі шляхам фактычнага загарантаваньня ўсіх яго конституцыйных правоў, ня гледзячы на рэлігію або нацыянальнасьць кожнага паасобнага грамадзяніна.

Мы далёкі ад таго, каб сказаць, што кожны *беларус*, ці кожны *праваслаўны*, кожны каму затармазілі „абывательства“, кожны, каго яшчэ чым-нібудзь скрыўдзіла неразумнае трактаваньне ўладаў, — каб кожны з гэткіх грамадзян кідаўся ў бандытызм, хапаўся за помсту, але зусім магчыма, што палітычны момэнт у некаторых бандыцкіх нападах ёсьць.

Прызнаць гэта няма што баяцца, а прызнаўшы трэба раз і назаўсёды знайсьці лякарства ад таго, што дэмаралізуе масы, дае ім повад думаць, быццам на нашай зямлі іначай ня можа й быць.

Калі мы зьбяром да купы хаця-бы дробныя апісаньні бандыцкіх нападаў за якіх-нібудзь пару тыдняў, дык пабачым: там і там напалі і зрабавалі *польскага* ксяндза, там і там абабралі маёнтак, а то проста спынілі поезд, ды ня просты, звычайны, а такі, якім ехаў ваявода, біскуп ды акружны камэндант паліцыі.

Звычайнаму бандыту-грабежніку ўсё роўна, каго абіраць: звычайных пасажыраў, ці паязды з вышэйшымі мясцовымі адміністратарамі, беларуса грабіць ці паляка і г. д.

А тут выходзіць нешта іншае. Наш-жа няшчасны народ, ведаючы сваю прыказку, што „голы разбою, а мокры дажджу не баіцца“ па цемнаце сваёй думае, што *яго хата з краю*. Шмат хто ня хоча зразумець, што бандытызм можа й голага зрабіць яшчэ галейшым, а мокрага ад дажджу можа вымачыць у яго ўласнай крыві.

Апошнія войны прывучылі народныя вочы да розных жахаў і вастрыня пагляду прытупілася. Якая-ж страшэнная дзіч павінна паказацца ў вачох кожнага, калі глянуць на тое, што дзеецца, саўсім цьвяроза.

Малады польскі нацыяналізм думаў борзда і лёгка зьмяніць беларускі нацыянальны твар, прапаведзь Станіслава Грабскага аб магчымасьці вырабіць *аднalітае польскае насяленьне* па ўсёй Рэспубліцы і вырабіць гэта шляхам націску на самабытнасьць беларуса або украінца (па С. Грабскаму — русіна) была гэтак салодкай кожнаму польскаму сэрцу, што ўсім чыста паляком здавалася, быццам прапаведзь гэта непаграшыма.

Нацыяналізм забраў верх у Польшчы так далёка, што перад ім неяк стушавалася права.

Ня так даўно мы друкавалі яўна незаконны, выданы бяз ніякае ссылкі на права, цыркуляр Віленскае Чугуначнае Дырэкцыі, якім, няма ведама чаму, забаранялася прымаць на чугуначную службу ў нашым краі *асоб праваслаўнае рэлігіі*.

Ня ведаем, ці зьвярнула на гэты цыркуляр увагу пракуратура.

Да нас даходзяць заявы з месцаў, што бывае й гэтак: там дзе беларускае насяленьне жадае школы на сваёй роднай мове і дзе ёсьць каля 80 дзяцей-школяроў, там замест царскай царкоўна-прыходзкай школы (ў тым самым казённым будынку) ёсьць цяпер польская школа, а ў школе гэтай... *восем* вучняў.

Ці-ж гэта рэч нармальная?

Дамагацца сваё роднае школы ў Польшчы—простае права беларусаў, загарантованае Конституцыяй, прызнанае нарэшце ў пэўнай меры самім Польскім Урадам, правёўшым законы аб мовах нацыянальных меншасьцяў цераз законадаўчыя установы Рэспублікі...

Нацыяналізм польскі выклікаў нацыяналізм і сярод беларусаў. Нацыяналістычна-радыкальная пазыцыя Беларускага Пасольскага Клюбу, запомніўшага саўсім дзеля чаго і дзе ён знаходзіцца, дарма фарбуецца ў социяльна-радыкальны колер, пазычаны з Усходу. Пазыцыя гэтая—няўпорнае дзіцятка, прыйшоўшае на сьвет на грунце саўсім тутэйшага нацыянальнага антагонізму.

І час ужо ацьверазець ад гэтага антагонізму.

З аднаго боку польскі палітычны сьвет павінен якнайхутчэй зразумець, што ад беларуса яго нацыянальнасьці адабраць немагчыма—ўсе стараньні ў гэтым кірунку толькі плодзяць вельмі зразумелую адпорнасьць.

З другога боку— панове сэнатары й паслы-беларусы, як і тыя «тоже бѣлоруссы», якім воляю гаротнага беларускага сялянства дасталася высокая місія прадстаўляць яго інтарэсы і бараніць яго правы ў Польскай Рэспубліцы,— павінны пакінуць быць падгалоскамі паноў палажэньня на усходзе Беларускай Зямлі, павінны заняцца лёсам заходніх беларусаў у межах іхніх тутэйшых правоў.

Ніхто ня мае моральнага права ліць ваду на млын бандытызму, кожны павінен шукаць спосабу аходаць яго.

Аходаньне лёгка дасца тады, калі жыцьцё краю прыме гэткія гармонічныя формы, якія дыктуюцца здаровым розумам і вымагаюцца простымі народнымі інтарэсамі ды сэнсам нармальнага дзяржаўнага дэмакратычнага ладу.

Палітычны агляд.

У зьвязку з будучым уваходам Нямеччыны ў Лігу Народаў зусім пераменяюцца ранейшыя адносіны палітычных сілаў у Эўропе. Раней за ўсё нездаволены палажэньнем справаў С. С. Р. Р., падпісаўшы з Нямеччынай ваенна - палітычны дагавор. Бальшавікі не прызнаюць вэрсальскага трактату, дзеля гэтага яны не прызнаюць і Лігі Народаў, якая дагэтуль была прыладай у руках пераможцаў, абслугоўваўшай толькі іхнія інтарэсы. Калі-ж Нямеччына, раней адна з галоўных варожых старон, увайдзе ў Лігу Народаў, апошняя траціць ранейшы свой аднабокі характар і ўзапраўды адтрымоўвае значэньне міжнароднага органу, якім яе хацеў бачыць яе тварэц, нябожчык прэзыдэнт Злучаных Штатаў Вільсон, і якім хоча яе зрабіць ангельскі прэм'ер Макдональд. Гэткім чынам, Нямеччына сваім уваходам у Лігу Народаў дапамагае ўзма-

цаваньню аўторытэту Лігі, а таксама і міжнароднай солідарнасьці. А гэта якраз ня ў смак бальшавіком. Дзеля гэтага, пастанова нямецкага кабінэту ўвайсьці ў Лігу Народаў на варунках, якія прыймаюць саюзьнікі, зрабіла ў Маскве надта благое ўражаньне. Савецкая прэса лічыць гэты крок Нямеччыны ануляваньнем савецка-нямецкага рапальскага трактату і разрывам між Нямеччынай і Саветамі. З гэтым поглядам нельга не згадзіцца. І ўзапраўды, ўваход Нямеччыны ў Лігу Народаў ёсьць перш-на-перш сільным ударам для бальшавікоў, для якіх зачынены ўваход у Лігу, як дзяржаве, якая не прызнае ніякіх трактатаў і міжнародных абавязкаў. Але ад гэтага ніхто, апрача бальшавікоў, не прайграе, а агульны мір толькі выйграе дзеля таго, што пасьля Нямеччыны трэба спадзявацца ўваходу ў Лігу й Амэрыкі, якую дагэтуль таксама ўстрымоўваў аднабокі характар Лігі. Гэткім чынам, памалу бальшавікі застаюцца адны і проці іх хутка будзе стаяць увес цывілізованы сьвет.

Не лепей укладваюцца адносіны бальшавікоў і з Англіяй. Калі рапальскі дагавор з Нямеччынай утраціў усялякі сэнс, дык ангельска-савецкі торговы дагавар, ад якога бальшавікі найбольш спадзяваліся, здаецца, ня будзе навет прыняты ангельскім парлямэнтам. Мала таго, ён навет можа паслужыць прычынай правалу кабінэту Макдональда, які насупроць грамадзкай думкі пастанавіў дабіцца свайго і пачаць торговыя ды палітычна-дыплёматычныя адносіны з С. С. Р. Р. Цяпер-жа ўва ўсёй Англіі йдзе рашучая кампанія проці савецкага дагавору, які павінен быць зацверджаны ангельскім парлямэнтам на васеньнім паседжаньні. Проці ангельска-савецкага дагавору рашуча выступаюць ня толькі консэрватары, якія стаяць у опозыцыі да работніцкага кабінэту, але таксама і ўсе лібэралы, каторыя ўваходзяць у склад урадовай коаліцыі. Трох лідэраў партыі лібэралаў — б. прэм'ер Л. Джорж, б. міністар загранічных спраў у пачатку вайны лёрд Грэй і б. прэм'ер-міністар Асквіт — выступілі з агітацыйнымі публічнымі прамовамі, ў якіх востра крытыкуюць палітыку Макдональда ў адносінах да саветаў і выказваюцца проці ангельска-савецкага дагавору, які можа прынясьці Англіі толькі шкоду. Грэй у сваёй апошняй прамове заявіў, што нельга падпісаваць дагавору, які дае гарантыі нечапаемасьці бальшавіцкім агітатарам у Англіі пад відам торговых або дыплёматычных прадстаўнікоў, у той час, як ангельскія грамадзяне ня могуць карыстацца гэткай нечапаемасьцю ў С. С. Р. Р. Л. Джорж, які бышы ангельскім прэм'ерам падлабуніваўся да бальшавікоў і спэцыяльна склікаў Гэнуэскую і Гаагскую конфэрэнцыю дзеля таго, каб дагаварыцца з бальшавікамі, цяпер з усей энэргіяй выступае проці ангельска-савецкага дагавору, які дае бальшавіком гэткія прывілеі, якіх Англія не дае ніводнай дзяржаве. Гэтак сама выказваецца й лідэр правых лібэралаў Асквіт. Гэткім чынам, уся лібэральная партыя адкрыта выступае проці дагавору з саветамі, а значыцца і проці кабінэту Макдональда. Рашучае змаганьне консерватараў з рабочым кабінэтам Макдональда будзе ў ніжняй палаце. Няма ведама, ці Макдональд будзе змагацца, ці пойдзе ў адстаўку або распусьціць парлямэнт і назначыць новыя выбары. Але дабравольна йсьці ў адстаўку ня хочацца, а новыя выбары не даюць ніякіх шансаў на ўдачу рабочай партыі пасьля таго, як рабочая партыя не разрашыла ніводнай з тых задачаў, якія яна паставіла ў сваёй папярэдняй выбарнай прыграме. Ірляндзкае пытаньне ня вырашана дагэтуль. Безработыца ня толькі не зьліквідована, але яшчэ балей распаўсюджваецца Але галоўная небясьпека для рабочай партыі і кабінэту Макдональда, якім нездаволена навет частка самых рабочых — гэта ангельска-савецкі дагавор, які падпісаў на сваю галаву Макдональд.

Ня гледзячы на амаль што поўную сваю няўдачу ў Мароко, Гішпанія не пакідае надзеі вярнуць утрачаныя пазыцыі, хаця на гэта няма ніякіх шансаў. Уся гішпанская армія пасьля крывавых баёў з вялікімі ўтратамі ў забітых, раненых, палонных і хворых выгнана паўстанцамі з глыбі краю і прыпёрта да сяродземнаморскага пабярэжжа, пры гэтым адна з гішпанскіх арміяў зусім акружана ворагам і будзе прымушана здавацца, калі толькі іншым часткам ня ўдасцца яе вызваліць. Дзеля гэтага з Тэтуану пайшоў на падмогу аддзел гішпанскіх войск у сіле 40.000 чалав., але яму самому прыходзіцца прабівацца праз варожыя лініі, акружыўшыя гэты горад. У гэты час у гор. Бэні сабраліся камандзеры ўсіх плямёнаў і пакляліся вясьці вайну да поўнага вызваленьня. Мароканскае насяленьне складаецца з трох галоўных плямёнаў — Ягабатаў, Кабілаў і Рыфаў. Племя Рыф самае ваяўнічае і ўжо даўно здабыло сабе поўнае права на незалежнасьць. Цікаўна тое, што Кабілы ўжо няраз зьвярталіся да Лігі Народаў з просьбай умяшацца ў мароканска-гішпанскае непаразуменьне, але іхнія просьбы не давалі ніякіх рэзультатаў. Гэта тлумачыцца тым, што між Францыяй і Гішпаніяй існуе дагавор 1912 г., на аснове якога Гішпанія абязуецца не тварыць у Мароко ніякае незалежнае дзяржавы. Гэты трактат прызнаны таксама й Англіяй. Вось дзеля чаго Ліга Народаў, якая паслушна выпаўняе ангельска-францускую палітыку, застаецца глухой на просьбы мароканцаў аб помачы.

N.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

☞ На мінулым тыдні ў міністэрстве прасьветы адбылося некалькі нарадаў з удзелам вураднікаў міністэрства і куратараў школьных вакругоў тых усходніх ваяводзтваў, на якія пашыраюцца законы аб школах нацыянальных меншасьцяў.

☞ Палескі ваявода п. Даўнаровіч пайшоў у адстаўку. У палітычных кругох сталіцы называюць яго намеснікамі п п. Урбановіча і Романа. Чуваць што п. Роман не згаджаецца заняць гэтую пасаду. З вайсковых кандыдатамі на ваяводу называюць палк. Шульборскага, гэн. Норвід-Нэўгэбаўэра і гэн. Бэрбэцкага.

☞ Ужо на бягучы месяц прызнаны крэдыты на абарону Усходніх Акраін А ў бюд'жэт на 1925 г., як пазыцыя акраінных крэдытаў, будуць устаўлены вельмі паважныя сумы.

☞ На паседжаньні Рады Міністраў 1 кастрычніка пастаноўлена стварыць віленскае ваяводзтва замест цяперашняй Дэлегатуры Ураду і вырашана справа прылучэньня некаторых валасьцяў Навагрудчыны да Віленшчыны.

☞ Палітычны Камітэт Рады Міністраў займаўся 1 кастрычніка дакладам Міністра Зямельнай рэформы, які прадставіў плян правядзеньня зямельных рэформаў у межах бюд'жэту на 1925 год.

☞ Першае кастрычніка прайшло ў Сойме з ажыўленьнем. Зьехаліся паслы ўсіх клюбаў, ажылі кулюары й буфэт. Некаторыя клюбы адбылі рад паседжаньняў. Ніводзін соймавы клюб нічога ня мае проці таго, каб паседжаньні Сойму пачаліся ўжо да 20 кастрычніка.

☞ На месца памершага першага прэзэса Найвышэйшага Суда Ф. Навадворскага п. Прэзыдэнт Рэспублікі назначыў п. Уладыслава Сэйду.

☞ 1-га кастр. у Львове вынесены прыгавар суда па справе камуністых, абвінавачваных у дзяржаўнай здрадзе. Трох засуджана на 4 гады, трох на 3 гады, трох на 2 г. і адзін на год катаржных работ.

☞ З прычыны павялічэньня руху на дзяржаўных чугунках, Міністар Чугунак загадаў абмежаваць часова рэдукцыю чугуншчыкаў да мінімуму.

За граніцай.

☞ **Амэрыканскі** дзяржаўны сэкрэтар Юз заявіў, што паранейшаму стаіць на пазыцыі няпрызнаньня савецк. ураду, які ня прызнае ранейшых абавязаньняў **Расеі** і агітуе за сусьветную рэвалюцыю.

☞ 28. X. ў **Лёндане** адбылося ўрачыстае сьвяткаваньне 60 угодкаў першага інтэрнацыяналу.

☞ **Рыскія** газэты пішуць што ў Дрысе арганізуецца банда ў 100 чалавек, мэта якое напасьці на **Латвію**.

☞ 1-га кастр. ў **Жэнэве** пад маршалкоўствам Мотты адбылося пленарнае паседжаньне **Лігі Народаў**; грэцкі дэлегат Політіс даў справаздачу аб пратаколе па пытаньнях арбітражу і разбраеньня.

R. U. S.

Праўда і няпраўда ў камунізьме.

(Глядзі № 29 „Грам. Голасу“).

Калі ён паміраé і маемасьць сваю пераказвае дзецям, дык яны ўсяго не адтрымоўваюць. Дзяржава забірае значную частку гэтага, а дзеці толькі гэтулькі, колькі ім вызначыць дзяржава, гледзячы, каб надта не разбагацелі. У камуністычнай дзяржаве забаронена, каб нехта зрабіўся багатым. Усе адтрымоўваюць ад дзяржавы ўтрыманьне і здаволеньне сваіх патрэб, а што вытвараць апрача гэтага тое пераходзіць на дзяржаўную ўласнасьць.

Вольны селянін, які дагэтуль быў гаспадаром на зямлі, якую гаралі яго бацькі і дзяды, у камуністычнай дзяржаве робіцца толькі арандатарам, якога дзяржава можа пасадзіць на зямлі, або гэтай зямлі зусім яму ня даць. Дзеля таго, што камуністыя кажуць, што й так раней ці пазьней усе сяляне будуць рабочымі, дык зямля для іх, як уласнасьць, непатрэбна.

Ці гэтыя прынцыпы правільны? Пакуль што, адкінем справу пачуцьцёвую, прывязанасьць кожнага селяніна да свае зямлі. Аб гэтым скажам у канцы. Будзем глядзець на справу з боку грамадзкай гаспадаркі. Што цяпер зрабілася ў Расеі, як зямля сталася грамадзкай уласнасьцю? Адабралі яе ад абшарнікаў і падзялілі між малаземельнымі і безьзямельнымі, што сяляне спаткалі з вялікай радасьцяй. Але ў той час, як трэба было пад прымусам аддаць збожжа, калі бальшавіцкія камісары пачалі на вёсках гвалтам рэквізаваць пры помачы чырвонаармейцаў і жандараў, сяляне раптам апамяталіся. „Як-жа ж так,—сказалі яны, — мы будзем гараць ды сеяць, а нехта іншы будзе гэты набіваць сабе бруха?“. Перасталі абрабляць зямлю. Кожны з іх гарэць і сеець толькі гэтулькі, колькі патрэбна для яго самога, а рэшта ляжыць адлогам. Дзеля гэтага, распачаўся ў Расеі голад, у той Расеі, якая перад вайной тысячы вагонаў збожжа вывозіла за граніцу. Калі ў 1915 г. ў час сусьветнай вайны немцы ўвайшлі на Украіну, знайшлі яны там запасы збожжа ажно ад 1911 г., гэткім чынам з 4-ох амаль гадоў. Цяпер палова палёў у Расеі—гэта пустыня, якая зарастае зельлем. І гэтак павінна было стацца. Ад той часіны, калі селянін утраціў права ўласнасьці таго, што ён пасеяў і вымалаціў, калі нейкі бальшавіцкі камісар можа ад яго адабраць гэта, перастаў працаваць, ня хочучы павялічваць сваю маемасьць. Працуе гэтулькі, колькі патрэбна, каб ня згінуць з голаду — вось і ўсё.

Тутака ясьней за ўсё выясьняецца, ці магчыма адбіраць ад людзей права асабістай уласнасьці, як гэтага дамагаюцца камуністыя. Адказваем, што гэта немагчыма Дзеля таго, што права ўласнасьці ў гэтым здарэньні гэта адзіная панука, для якой селянін працуе. А што-ж гэтае змаганьне за зямельную рэформу, якую вядуць сяляне амаль што не ўсяго сьвету? Гэта нішто іншае, як жаданьне кожнага селяніна, каб мець уласны кусок зямлі, ўласную хату, якую пасьля свае сьмерці мог-бы пераказаць сваёму сыну або дачцы. Дык-жа за зямлю і толькі за зямлю ідзе барацьба ўжо дзесяткі гадоў. Пад націскам гэтага сялянскага жаданьня зямлі ўсе дзяржавы распачалі зямельную рэформу, каб сялянам даць як мага больш уласнай зямлі. Гэтае самае робіцца і ў Польшчы, дзе на зямельную рэформу ўрад забраў ад абшарнікаў ужо сотні тысячаў дзесяцін. А камуністыя, вось, хочуць ад селяніна зямлю адабраць. Хочуць гвалтам з селяніна зрабіць рабочага.

Нямецкі соцыялісты К. Каўцкі ў сваёй кніжцы п. з. „Зямельнае пытаньне“ рашуча выказваецца проці нацыяналізацыі зямлі. Ён кажа, што гэткая нацыяналізацыя, г. зн. пазбаўленьне сялянства праваў на ральлю і перанясеньне гэных праваў на дзяржаву дасьць апошняй аружжа ў рукі, каб зьдзекавацца над насяленьнем. Найлепшым доказам правільнасьці яго словаў можа служыць тое, што цяпер дзеецца ў Расеі.

Соцыялісты Вандэрвэльд кажа, што правядзеньне ў жыцьцё камуністычных прынцыпаў у цяперашнім грамадзянстве немагчыма. Паводле яго думак, можа калісь гэты час надыйдзе,

У **Грэцыі** 1-га кастрычніка падаўся ў адстаўку ўрад.

Паводлуг вестак з японскае сталіцы Токіо, **манджурская** армія Чан-Со-Ліна йдзе на **Пэкін**.

З Каіру паведамляюць, што прыбыўшыя з **Мэкі** асобы пацьвярджаюць аб крытычным палажэньні места. Пілігрымы ўцякаюць адтуль масамі. У месьце, з прычыны выхаду паліцыі, пануе анархія.

Мэморыял, паданы **Нямеччынай** у Лігу Народаў аб варунках уваходу Нямеччыны ў Лігу, зложаны ў форме пытаньняў, на якія павінны адказаць паасобныя ўрады.

У **Парыжы** 1-га кастр. пачаліся франка-нямецкія гандлёвыя перагаворы. Нямецкіх дэлегатаў вітаў французскі прэм'ер Эрыё.

„Neue Fr. Pr.“ паведамляе, што **кітайскі** маршал Ву-Пэй-Фу замерваецца, ў выпадку перамогі, абвясьціць аднаго з прынцаў манджурскае дынастыі кітайскім імпэратарам.

Паводлуг вестак з **Коўна**, 1-га кастрычніка адчынілася новая сэсія **Літоўскага** Сойму.

Як паведамляюць з **Югаславіі**, ў рэзультаце перагавораў партыі Радзіча з міністрам унутраных справаў Пятровічам, партыя выпусьціла адозву, ў якой падкрасьляе неабходнасьць гарантыі бясьпечнасьці і нязьменнасьці граніц каралеўства.

Агляд прэсы.

Ад грабежства да легенды.

Пад гэткім загалоўкам „Kurjer Polski“ друкуе артыкул, у якім зьмяшчае шмат цікаўных думак на тэму апошняга нападу на поезд пад Лунінцом.

> У працягу няцэлых двох апошніх месяцаў бандыцка-дывэрсыйная, скіраваная проці Польшчы, дзеяльнасьць можа пахваліцца 3-ма чынамі, якія з боку эфэктнасьці выперадзілі найцікавейшыя апавяданьні аб Рынальдо Рынальдыні. Заняцьце збройнай бандай павятовага места і разгульваньне ў ім бяскарна колькі гадзін, начная экскурсія ў глыб Ровенскага пав. з ракетнымі сыгналамі бяз утраты а ніводнага чалавека, а ўрэшце напад удзень на поезд, у якім ехалі: ваявода, біскуп, акружны камэндант паліцыі і цэлы штаб акружаўшы гэтых важных асоб, у той момэнт, калі міністар унутраных справаў тут-жа побач рабіў агляд граніцы, напад зроблены з учасьцем каля сотні узброеных людзей, у глыбіні краю, бо ў 70—80 кілём. ад граніцы — ці-ж гэта ня доказы нячуванай арганізацыйнай лоўкасьці бандытаў і немачы нашай дзяржаўнай улады на крэсах у змаганьні з гэтым нячасьцем.

> З усяе падзеі пад Лоўчай проста відаць, што нападаўшым ішло галоўным чынам аб тое, каб адзначыць нашу безабароннасьць. Яны не забіваюць, ані ня ўводзяць напужаных дастойнікаў, яны хочуць толькі іх абсьмяяць. І ўзапраўды камэндант паліцыі, які мае ў цягніку колькі жаўнераў, паліцэйскіх і агентаў і зусім не бароніцца ад бандытаў, выглядае сьмешна... і трагічна.

Далей аўтор дае прыклады, як паліцыя і войска дрэнна спаўняе свае заданьні, заўсёды позьняцца, як іх клікалі на помач. А далей характарыстыка паліцыі:

> Фармуючы пагранічную паліцыю, не зьвярталася ўвагі на маральную цэннасьць кандыдатаў... У сарганізованых для крэсовых паветаў аддзелах паліцыі было шмат грамадзкіх адпадкаў, людзей, якія чакалі толькі багатага нелегальнага заработку, каторы над граніцай гэтак лёгка даецца.

Але паліцыю, — паводле слоў гэтага-ж аўтора, — апраўдваюць тыя цяжкія варункі, ў якіх яна прымушана была служыць:

> Інтэндантура зусім не працавала; ня было ані ботаў, ані мундзераў; месяцамі не выплачвалі паліцыянтам пэнсіі.. Дагэтуль пагранічная паліцыя ня мае адпаведных памешканьняў...

Дык

> ... няма дзіва, што былі частыя здарэньні, калі паліцыянты ўцякалі за граніцу — ў Бальшавізію разам з коньмі і ўсёй зброяй. У Менску сарганізавалі з польскіх паліцыянтаў колькі кампаніяў і вадзілі іх па горадзе ў мундзерах.

У канцы артыкулу аўтор дае гэткую раду:

> Трэба асыгнаваць шмат грошай на будаваньне над граніцай казармаў, тэлефонаў, шляхоў, на палепшаньне быту стражы, на не вышкаленьне і падгатоўку да пагранічнай службы,—а тады можна будзе змагацца з добра сарганізованай і падрыхтованай тэхнічна дывэрсыйна-бандыцкай дзеяльнасьцю.

> Найважнейшым аднак спосабам перашкодзіць гэтай дзеяльнасьці была-б перамена настрою мясцовага насяленьня. Трэба, каб гэтаму насяленьню было ў Рэчыпаспалітай добра, а тады замест таго, каб скрываць ды памагаць бандытам, якіх лічаць помстаю за свае крыўды, а мо' навет геройскім змагальнікамі за волю, яно прагоніць цапамі і кіямі за чатыры граніцы.

> Справа гэта надта сьпешная, дзеля таго, што не льга дапушчаць, каб у першабытным і ўражлівым ваабражэньні беларускіх сялян і ўкраінскіх малойцаў звычайныя бандыты, якія абдзіраюць падарожных, выраслі да легэндарнай велічы абаронцаў народу, аб якіх пяюць песьні і расказваюць цікаўныя гісторыі ў даўгія зімовыя вечары.

Польска-расейскія адносіны.

„Bosti Hirlap“ зьмяшчае гутарку свайго жэнэўскага корэспондэнта з польскім міністрам заграмічных справаў, п. Скржынскім. Мы зьмяшчаем толькі адказ п. С. на пытаньне корэспондэнта аб адносінах Польшчы да С. С. С. Р.

> Няраз мусіць вы чыталі ў газэтах, — сказаў п. міністар, — што чырвоныя банды нападаюць на пагранічныя польскія мясцовасьці і грабяць. Ведама, мы ня хочам рабіць расейскі ўрад адказным за кожнае гэткага роду здарэньне, дзеля таго, што ведаем, што ў гэтай дзяржаве дрэнная арганізацыя адміністрацыйнае ўлады, а з гэтуль выплывае, што ўрад, навет маючы найлепшыя думкі, ня можа перашкодзіць анэксіі розных групаў і паасобных людзей. Аднак гэткія здарэньні маюць надта благі ўплыў на пагранічныя вокругі і іх насяленьне. Што датычыцца адносін абодвых урадаў, дык гэтыя адносіны зусім добрыя і ў гэты момант між намі няма ніякага недаразуменьня, ніякае спрэчкі. Бязумоўна, кожны край, які хоча ўвайсьці ў больш блізкую стычнасьць з цяперашняй Расеяй, павінен умяніць аграмадную розьніцу прынцыповых паглядаў з абодвых бакоў. Расейскі ўрад лічыць сваей мэтай і сваім абавязкам прапаганду сваіх ідэяў ува ўсіх краёх. А гэтыя ідэі нішчаць ушчэнт усе ідэалы, з якімі зьвязаны мы, бачачы ў іх гарантыі дэмакратычнага ладу і жыцьця. Гэта ёсьць прынцыповыя розьніцы, якія аддзяляюць Расею ад іншых дзяржаваў, і гэтыя розьніцы немагчыма згладзіць ані дыплёматычнымі нотамі, ані дэкляраціямі. Аднак, паўтараю, што, ня гледзячы на ўсё гэта, мы знаходзімся з савецкім урадам у адносінах добрых, і, наскольки гэта ад нас залежыць, робім усё, каб утрымаць добра суседзкія адносіны.

ПА СЬВЕЦЕ.

Пералет цераз акіян цэпэліна.

З Фрыдрыхсгофэну тэлеграфуюць, што амэрыканскае адміралтэйства паведаміла аб сваім замеры выслаць насустрэчу цэпэліну, які мае ляцець з Нямеччыны ў Амэрыку цераз Атлянтычны акіян, тры ваенныя караблі. На адным з іх будзе мачта, каб, у выпадку няшчасьця з цэпэлінам, вясьці яго на паветраным буксіры. Цэпэлін забярэ з сабою сто бочак бэнзіну па 300 літраў кожная. Каб шмараваць моторы падчас пералёту трэ'будзе 15.000 кілё шмаравальных аліваў!

Цэпэлін мае выляцець з Эўропы праз тыдзень.

але „пры цяперашнім палажэньні справаў мы павінны рахавацца з эгоізмам, з асабістымі інтарэсамі“. Дзеля гэтага, ён зазначае, што цяпер навет немагчыма акуратна адзначыць, які будзе арганізацыйны лад і разьдзел працы ў гэтых, пажаданых для соцыялістых, будучых дзяржавах. Ён адкрыта кажа, што „было-б надта сьмела ды неўпраўдападобна наперад прадбачыць падрабязны плян грамадзкага ладу, якога толькі агульны кшталт — паводле яго — выказваецца на грамадзкім небасхіле“.

Калі адабраць ад селяніна зямлю і зрабіць яго толькі часовым або хаця-б дажывотнім арандатарам, дык гэта выстаўляе зямлю ящчэ на адну небясьпеку. Мы ведаем, як заўсёды гаспадараць арандатары на чужой зямлі. Гэта такая гаспадарка, якая не глядзіць на тое, каб не пашкодзіць зямлі, але толькі выцягвае з яе як найбольш карысьці для арандатара. Тады кепска зямлю абрабляюць, перамена пасеваў робіцца бяз толку, бо арандатар ведае, што раней ці пазьней ён павінен будзе гэту зямлю пакінуць назаўсёды. Апрача таго, ў гэткіх варунках выпрабляецца сыстэма ўкрываньня запраўднага даходу. Хто чытае цяпер бальшавіцкія сельска-гаспадарчыя часопісі, той знойдзе там вельмі часта сьпіскі „кулакоў“ г. зн. сялян, якія ашукваюць савецкі ўрад і паказваюць меншы лік сабранага збожжа і жывёлы, чымся ёсьць узапраўды. Цікаўна, што найвялікшы процэнт гэткіх ашуканцаў ёсьць сярод тых безьзямельных і малазямельных, якім далі зямлю камуністыя, значыцца сярод найлепшых прыяцелёў бальшавізму. З гэтага відаць, што праведзены ў жыцьцё сельска-гаспадарчы камунізм ня толькі нішчыць зямлю, але навучае людзей маніць ды ашукваць.

Ящчэ адно трэба запытацца, што на практыцы будзе лепей для селяніна, як будзе ўведзена камуністычная гаспадарка? Ён з свайго боку павінен будзе абрабляць зямлю, аддаваць дзяржаве збожжа, каровы, коні, куры і малочныя прадукты і гэтак штогоду. За гэта што ён адтрымае? Стравы не адтрымае, бо ён сам сябе корміць. Адзежу толькі ў нязначным ліку, бо сяляне часьцей за ўсё самі сеюць лён і самі робяць палатно на порце. Апрача таго селянін робіць сабе вопратку адзін раз на колькі гадоў. Адтрымае школы, праўленьні, бібліятэкі і г. п. — гэта ўсё мае й цяпер, плоцячы дзяржаўныя падаткі. Сельска-гаспадарчыя прылады таксама адзін раз на колькі гадоў. А ў той час ён павінен будзе штогоду аддаваць значную частку свайго даходу. Гэткім чынам, будзе надта пакрыўджаны. Ня толькі, што ён павінен рабіць вельмі цяжкую працу, але ящчэ гэтая праца ня дасьць яму ніякой карысьці і толькі малая яе частка будзе яму зьвернена, як узаемная адплата дзяржавы.

Апрача таго зіхаціць перад ім і тая ящчэ магчымасьць, што ён зробіцца толькі наёмным рабочым.

Зямельнае пытаньне гэтак разрашыць, як хочуць камуністыя, нельга. Мы добра ведаем, што сялянскага насяленьня прыбывае шмат болей, чымся ёсьць на сьвеце зямлі. Тысяча гадоў назад у Эўропе, а хаця-б і ў цяп. Польшчы, былі аграмадныя лясы-бары, а толькі там ды сям гарады. Насяленьня было вельмі мала. Праз тысячу гадоў прыбыло насяленьня гэтулькі, што адвечныя бары высечаны, вёскі густа стаяць адна каля адной і ў кожнай вёсцы ёсьць цяпер шмат безьзямельных і малазямельных сялян. Насяленьня прыбыло 100 разоў гэтулькі, колькі было, а зямля ўсё застаецца тая самая. Калі-б цяпер разьдзяліць зямлю гэтак, каб кожны селянін адтрымаў па 40 дзесяцін, і гэткім чынам разьдзяліць усю ворную зямлю, якая ёсьць у Польшчы, дык-жа праз колькі дзясяткоў гадоў гэтай зямлі хопіць толькі для часткі сялян. Кожны, маючы 40 дзесяцін, ажэніцца. Калі ён будзе мець толькі двох сыноў—а бывае й больш— дык паміраючы аддасьць ім зямлю. Кожны з сыноў адтрымае толькі па 20 дзесяцін, а ўнукі будуць мець ужо толькі па 10 дзесяцін, калі ўсе захочуць сядзець на ральлі. Праўнукі ўжо ня будуць мець чым дзяліцца і, гэткім чынам, ізноў паўстаньне зямельнае пытаньне.

(Працяг будзе).

У С. С. Р. Р.

Рэзультаты паводкі ў Петраградзе.

Паводлуг вестак з Рыгі, ў Петраградзе было шмат пажараў, выкліканых папсаваньнем электрычных дратоў. У часьцях гораду, якія прылягаюць да Нявы, вялізная шкода. Ува ўсіх фабрыках большасьць машын зруйнована. У Акадэміі Навук зьнішчаны цэнныя кнігі. На фінляндзкай старане ўсе летнія будынкі пад вадою. У Пэтэргофе вялізарная шкода. У цэнтры места гураган садраў з большасьці дамоў стрэхі. У месьце абвешчана ваеннае палажэньне.

А з Лёндану надходзяць весткі, што паводка паставіла бедныя слаі петраградзкага насяленьня ў страшэнна бядацкае палажэньне. Гэта выклікала неспакой. Войска адмовілася страляць у натаўп. Паліцыя арыштавала 400 чалавек. 40 з іх засуджаны на расстрэл. 17 ужо расстрэлена. У Петраградзе абвешчана асаднае палажэньне. Матар'яльная шкода ад паводкі вялізарная. З 60 чужаземных караблёў, якія стаялі ў гавані, толькі нямецкі параход „Марка Фішэр" быў выкінены на бераг і адтрымаў пашкоджаньні.

Паўстаньне ў Грузіі.

Як можна бачыць з весткі, дайшоўшай у Парыж у канцы мінулага верасьня, ў Грузіі дасюль яшчэ паўстанчы рух не пагас. Чырвоныя войскі, якія вядуць опэрацыі проці паўстанцаў у Сванэтыі, пасьля ўпартых баёў, аказаліся змушанымі адступіць. Яны панясьлі цяжкія страты. У районе Ціонэці паўстанцы раззброілі чырвонае войска. У мясцовасьцях, занятых бальшавікамі, пануе чырвоны тэрор. Мясцовыя жыхары расстрэльваюцца масамі. Сем'і некатарых вядомых палітычных дзеячоў пагалоўна вынішчаны.

Жыцьцё провінцыі.

Ляндвароўская вол.

На вяртаўшагася дамоў па Эйшышскаму гасьцінцу Шлёму Бліца між вёскамі Слабодка і Белая Вака напала двох азброеных рэвальварамі бандытаў, якія адабралі ў яго 200 руб. золатам і ўцяклі.

Брацлаўскі пав.

Азброеная банда з 15-ёх чалавек напала на маёнтак Дукшты, Брацлаўскага пав. Падробнасьці яшчэ няведамы. Бандыты ўцяклі.

Салечнікі.

У маёнтку „Гудзелькі" Вагнэра Салечніцкай вол. згарэла пуня, гумно, стайні ды інш. гаспадарскія будыніны. Згарэла каля 1800 пуд. сена. Страты вялізныя. Прычына пажару падпал. У часе пажару нехта ўкраў праз адчыненае вакно стрэльбу.

Дэрэчын.

У м. Дэрэчыне Слонімскага пав. ў мінулым тыдні быў вялікі пажар, у часе якога згарэла 44 дамы і 17 іншых будынін.

У гэты самы час у дзятлаўскай вол. Слонімскага пав. загарэўся лес. Згарэла каля 120 дзесяцін. Паліцыя робіць сьледзтва прычын пажару.

Новая Вялейка.

Жаўнер-улан стрэліў да 16-гад. Часлава Лабанскага і цяжка яго раніў. Раненага прывязьлі ў жалезнадарожніцкую бальніцу пад Вільняй.

Трокі.

У вёсцы „Касьцельная" Троцкай вол. быў вялікі пажар, ад якога згарэлі будыніны троцкага пробашча кс. Стафановіча. Згарэла гумно, поўнае збожжа, пуні, хлявы, шмат сельска-гаспадарчых прыладаў. Агонь не закрануў толькі мурованай плябаніі. Пажар пачаўся ад неасьцярожнага абходжаньня з вагнём 13-гадовага хлапца.

Сьвянцянскі пав.

У вёсцы „Балтупішкі" згарэлі 3 дамы. Страты больш за 11 тыс. злот. Прычына пажару няведама.

На шляху Сьвянцяны — Падбродзьдзе пастух знайшоў труп нейкай жанчыны каля 50 гадоў з ад'знакамі забойства. Хто яна — яшчэ ня высьнена.

Дукшты.

Уночы на 25 верасьня збройная банда каля 20 асоб напала на маёнтак Дукшты, які ляжыць у 3 кілём. ад мяст. Дукшты Брацлаўскага пав. Гаспадыня маёнтку п. Запава разам са сваім сынам спаткала бандытаў рэвальвэрнымі стрэламі, якія пачулі ў суседняй вёсцы і на пастарунку паліцыі ў мястэчку. Энэргічная абарона і падыйшоўшая падмога перашкодзіла бандытам аграбіць маёнтак і яны прымушаны былі ўцякаць.

Трэба ад'значыць, што ў ваколіцы Дукштаў вельмі часта здараюцца напады бандытаў, якія маюць прыпынак да недалёкай літоўскай граніцы. Колькі дзён назад бандыты напалі на маёнтак Герчаны п. Французовічыхі. Мясцовае насяленьне сільна напалохана адвагай бандытаў.

(„Słowo").

Наваградак.

У Наваградку адбыўся суд над абвінавачанымі ў нападзе на Стоўпцы 3-ма бандытамі: Міколай Нядзьведзкім, 27 гад., і Міколай Лушкевічам, 28 гад., жыхарамі вёскі Мацюляўшчыны, і Янкелем Палевічам, 18 гад., жыхаром мястэчка Ляхавічы. Усіх засудзілі на кару сьмерці. Сярод іх Лушкевіч ня прыймаў учасьця ў нападзе, але толькі перахоўваў бандытаў у сваёй хаце і мамагаў ім ува ўсім.

Прэзыдэнт Рэспублікі просьбу аб зьмягчэньні кары адкінуў, дзеля чаго расстрэл адбыўся.

Дунілавіцкі пав.

Уночы з 26 на 27 верасьня ў Дзяркаўшчыне, Дунілавіцкага пав., трох азброеных бандытаў напалі на касьцёл і плябанію. Бандыты ўзялі касьцельную чашу і дамагаліся грошай. Калі ксёндз адмовіўся даць ім грошы, яны пачалі падпякаць яго вагнём. Забраўшы знойдзеныя ў ксяндза сярэбраныя монэты, бандыты ўцяклі.

Сьвянцянскі пав.

24 верасьня шасьцёх азброеных бандытаў напалі на плябанію ў Парыдзы, Сьвянцянскага пав. Зьвязаўшы вяроўкамі гаспадыню ксяндза і кухарку, бандыты пачалі вобыск. Забраўшы грошы і розных рэчаў на суму 200 зл., бандыты ўцяклі. Ксяндза не чапалі.

Красносельская вол.

Уночы з 18 на 19 верасьня трох азброеных стрэльбмі бандытаў напалі на фальварак Місоля, Краснасельскай вол. Пачалася страляніна, дзеля таго што жыхары фальварку бараніліся. Двох бандытаў ранены.

М. Краснае, *Вялейск. пав.*

Наша мястэчка ляжыць ля аднэй станцыі ад граніцы пры чыгунцы Вільня—Аляхновічы. І цікава ад'значыць, што ў Красным у крамах усё даражэй, як у суседніх мястэчках, якія ляжаць далей ад чыгункі. Але затое сялянскія прадукты таньней, а дзеля гэтага ў нашым мястэчку ня можа ўстанавіцца торг, які вызначаны па чацьвяргох. Праз што мястэчка разьвівацца і багацець ня можа. Школа ў мястэчку ёсьць, добра адрэмонтованая, агледжаная і наагул пастаўлена добра вучыцелем Вітальдам Санкоўскім, які дзякуючы інтрыгам нашай местачковай адміністрацыі перавёўся ў іншае месца. Але, нажаль, вучаць толькі папольску. Вельмі добра было-б, каб школьная адміністрацыя ня крыўдзіла і нас, беларусаў, і прыслала ў Краснае беларускага вучыцеля, дзеля таго, што вельмі шмат людзей жадае вучыць дзяцей і пабеларуску, а навет у свой час дамагаліся і саўсім беларускай школы.

К—ц.

Навіны у тры радкі.

— Вядомы бадач палярных краёў Амундсэн выехаў у Паўночную Амэрыку, каб, прачытаўшы рад лекцыяў, сабраць грошы на палярную экспэдыцыю.

— З Мэльбурну паведамляюць, што аўстралійскі ўрад адмяніў закон аб кары сьмерці.

— Вялікім пажарам у паўднёвай часьці Нью-Іорку зьнішчана каля 100 будынкаў. Страты аблічваюцца ў 800 тыс. даляраў.

— У Петраградзе падчас паводкі загінула шмат арыштованых у Дзерабінскім вастрозе, якія лічыліся за ГПУ.

Тутэйшая хроніка.

= **Урадовое паведамленьне.** Камісар ураду на м. Вільню падае да агульнага ведама, што з прычыны прынятку ў войска рэкрутаў 1903 г., на аснове арт. 7 уступу е) закону з 23. IV. 1920 г. (Dz. Ust. № 35 poz. 299) продаж, спажыцьцё і падаваньне сьпіртных напіткаў (napojów wyskokowych) зьяўляецца забароненым ад 1-га да 7-га гэтага кастрычніка ўключна.

= **Падарожа п. Дэлегата.** 1-га кастрычніка Дэлегат Ураду п. Рачкевіч выехаў у Варшаву. Замяшчае яго п. Альгерд Маліноўскі.

= **Зьезд старастаў.** У сярэдзіне кастрычніка мае быць склікаены ў Вільні зьезд старастаў віленскага ваяводзтва.

= **Адрэснае бюро.** Камісар Ураду запрапанаваў магістрату прыняць у сваё веданьне адрэснае быро, якім цяпер кіруе паліцыя.

= **Новая беларуская газэта.** У нядзелю 28 мінулага верасьня вышаў першы нумар новай беларускай газэты „Сялянская Праўда". Рэдактар-выдавец нейкі Антон Войцік. Стыль рэдактара Войціка нічым ня розьніцца ад „Сына Беларуса" і з пенай на губах кідаецца ён на Часовую Беларускую Раду, запамінаючы (а можа й ня ведаючы саўсім), што сябра Рады А. Кабычкін ня „тоже бѣлорусс", а рэдактар беларускай газэты „Наша Думка", закрытай сярэднялітоўскімі ўладамі, сябра Рады п. Шышкоў, ня „нейкі" Шышкоў, а таксама беларускі рэдактар, добра вядомы ўсім беларусам у Вільні. Аб іншай брахні, зьмешчанай у газэце п. Войціка, няма што й казаць, бо сапраўды ад нейкага нікому невядомага, Антона Войціка нічога іншага немагчыма й пачуць. Хіба што дагадаецца п. Войцік пашукаць сабе на віленскім грунце болей спрытнага на лаяніну цёзкі!

Яшчэ адну мы далі-б раду п. Войціку: кінуць байку аб тым, што хоча ён адкрыць нашаму народу нейкую *сялянскую* праўду — „*истину*", найлепей не баяцца шчыра сказаць, што, пад выглядам *сялянскай*, тутэйшаму беларусу хочуць паднясьці пад нос самую *подлинную* маскоўскую „Праўду".

Гэтак — прасьцей будзе.

= **Антокальскі трамвай.** На паседжаньні магістрацкай фінансавай камісіі між інш. пытаньнямі будзе разглядацца справа крэдытаў на Антокальскі трамвай.

= **Забастоўка.** Забастоўка на тартаках пашыраецца. Рабочыя, якія ў мінулым тыдні пачалі працу, прафэсыянальным саюзам пакліканы далей баставаць. У інспэктара працы вядуцца перагаворы, якія пакуль-што не далі рэзультатаў.

= **Невялікая хітрасьць.** У віленскі магістрат паступіла просьба нейкага Аркадзя Краснасельскага аб выдачы яму трох тысячаў злотых на выдаваньне ў Вільні газэты на польскай мове, пасьвечанай патрэбам мясцовых жыдоў. Паводлуг думкі п. Краснасельскага, новая газэта будзе дапамагаць паляпізацыі віленскіх жыдоў і абараняць іх ад русыфікацыі.

А. Краснасельскі пэўны, што места з часам ня толькі верне свае грошы, але яшчэ дастане й даход.

Магістрат скіраваў гэту просьбу ў Дэлегатуру. Адна з мясцовых польскіх газэт заўважае, што падобнае прашэньне трэ' было-б „кінуць у кошык".

Паштовая скрынка.

Якубу Нядойдзе. Пісьмо адтрымалі. Абразок можа падайсьці. Варункі агульныя.

Грыгору **Жуку.** Пісьмо адтрымалі, газэту высылаем.

А. Маргайлік. Вашая справа ў хуткім часе парушыцца.

Н. Лузгін. Вашая просьба прынята пад увагу.

п. п. **Квяцінскаму, Шаўчонку, Цярэшку.** Прасімае вамі — друкуецца і ў хуткім часе будзе выслана.

Проб. **Лісьнякевічу.** Грошы адтрымалі; газэту высылаем.

П. **Зьвярузе.** Не — ня можна, бо малая адукацыя. Грошы адтрыманы. Газэту высылаем.

Я. Цітовіч. Пісьмо адтрымана. Газэта высылаецца.

Глухоўскаму. У суд можна падаць і сэнатара. Рэдакцыя ў вашыя асабістыя рахункі ўнікаць ня можа.

Газэту прачытай і перадай суседу!

Той, хто умее чытаць, ніколі не паляну́йся прачытаць няпісьменнаму!

Выдавец: Беларускае Грамадзянск. Сабраньне. Рэдактар: Язэп Салавей. Друкарня „Lux", вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.